

NO. 02

ABRIL / KWIECIEŃ 2025

KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

VISTULARTE

**MARCHA DEL
MILENIO DEL REINO
DE POLONIA**

***MARSZ TYSIĄCLECIA
KRÓLESTWA POLSKIEGO***

LA MIRADA NÓMADA DE UNA FOTOGRAFA POLACA

***NOMADYCZNA PERSPEKTYWA
POLSKIEJ FOTOGRAF***

**COLORES
DE OJOS
A TRAVÉS
DEL TIEMPO**

**KOLORY
OCZU NA
PRZESTRZENI
CZASU**

www.vistularte.pl

NO. 02

ABRIL / KWIECIEŃ 2025

KULTURA | SZUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

VISTULARTE

MARCHA DEL
MILENIO DEL REINO
DE POLONIAMARSZ TYSIĄCLECIA
KROLESTWA POLSKIEGOLA
MIRADA NÓMADA
DE UNA
FOTOGRAFA POLACANOMADYCZNA PERSPEKTYWA
POLSKIEJ FOTOGRAFCOLORES
DE OJOS
A TRAVÉS
DEL TIEMPOKOLORY
OCZU NA
PRZESTRZENI
CZASU

www.vistularte.pl

PORTADA
STRONA TYTUŁOWA

Nostalgia y color. Entre esos dos mundos tan distintos se mueve Gosia Pacuła, una fotógrafa polaca que un día decidió cambiar la niebla de Europa por la luz tropical de Sudamérica. Vive en Brasil desde hace algún tiempo, aunque nunca dejó de volver a Varsovia, su primer hogar. En sus fotos —y en su vida— conviven esos dos paisajes: las calles grises de su infancia y los cielos inmensos del país brasileño.

Nostalgia i kolor. Pomiedzy tymi dwoma jakze odmiennymi swiatami porusza sie Gosia Pacula, polska fotografka, ktora pewnego dnia postanowila zamienic mgle Europy na tropikalne swiatlo Ameryki Poludniowej. Od jakiegoz czasu mieszka w Brazylji, choc nigdy nie przestala wracac do Warszawy, swojego pierwszego domu. Na jej zdjeciach - i w jej zyciu - wspolistnieja dwa krajobrazy: szare ulice jej dzieciinstwa i ogromne niebo brazyljskiego kraju.

CARTA
EDITORIAL
LIST REDAKCYJNY

Bienvenidos a la primera revista digital en español y polaco un proyecto creado con pasión, ideas frescas y una visión global desde Polonia para el mundo.

Nace un nuevo espacio de encuentro, de conocimiento y de inspiración. Aquí hablaremos de lo que nos mueve, nos conecta y nos transforma: salud, ciencia, tecnología, arte, redes sociales, cultura y mucho más.

Esta revista es un puente entre lenguajes, culturas y maneras de ver el mundo. Queremos crear comunidad, compartir información de valor y abrir conversaciones que trasciendan fronteras.

¡Gracias por ser parte de este inicio!

La primera revista digital desde Polonia escrita en polaco y español. ¡Esto recién comienza!

Con cariño,
Equipo Editorial

Witamy w pierwszym cyfrowym magazynie w języku hiszpańskim i polskim, projekcie stworzonym z pasją, świeżymi pomysłami i globalną wizją z Polski na świat.

Powstaje nowa przestrzeń spotkań, wiedzy i inspiracji. Będziemy tutaj mówić o tym, co nas porusza, łączy i zmienia: zdrowie, nauka, technologia, sztuka, media społecznościowe, kultura i wiele więcej.

Ten magazyn to most między językami, kulturami i sposobami postrzegania świata. Chcemy budować społeczność, dzielić się wartościową wiedzą i otwierać rozmowy, które przekraczają granice.

Dziękujemy, że jesteś częścią tego początku!

Pierwszy magazyn cyfrowy z Polski, napisany po polsku i po hiszpańsku. To dopiero początek!

Z serdecznymi pozdrowieniami,
Zespół redakcyjny

El contenido no puede ser reproducido total o parcialmente sin citar la fuente y la liga a la página www.vistularte.pl

El contenido tiene fines informativos y de entretenimiento exclusivamente.

Las respuestas de entrevistas, contenido de los artículos particulares y los anuncios es responsabilidad exclusiva de los autores y los anunciantes y no refleja necesariamente el punto de vista de la revista **VISTULARTE** y **ALIVE TODAY FOUNDATION**.

El contenido de los anuncios publicitarios, así como el producto o servicio que ofrecen es responsabilidad exclusiva de cada anunciante.

(c) 2016-2025 ALIVE TODAY FOUNDATION.

Todos los derechos reservados.

¿Te interesa colaborar con nosotros?

Escríbenos un mensaje a vistularte@gmail.com

Zawartość nie może być powielana w całości lub w części bez podania źródła i linku do www.vistularte.pl

Zawartość służy wyłącznie celom informacyjnym i rozrywkowym.

*Odpowiedzi na wywiady, treść poszczególnych artykułów i reklam jest wyłączną odpowiedzialnością autorów i reklamodawców i niekoniecznie odzwierciedla poglądy magazynu **VISTULARTE** i **ALIVE TODAY FOUNDATION**. Za treść reklam, jak również za produkt lub usługę, które oferują, odpowiada wyłącznie reklamodawca.*

(c) 2016-2025 ALIVE TODAY FOUNDATION.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Chcesz z nami współpracować?

Wyślij nam wiadomość e-mail na adres vistularte@gmail.com

ABRIL / KWIECIEŃ 2025

KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

VISTULARTE

Esta revista electrónica es una creación de la Fundación "Alive Today Foundation".

Ten e-magazyn jest dziełem Fundacji "Alive Today".

<http://www.alivetoday.org>

KRS 0000651571

NIP 6762518425

FUNDADOR "ALIVE TODAY FOUNDATION"
Y GESTION "VISTULARTE"
ZAŁOŻYCIEL FUNDACJI "ALIVE TODAY"
I ZARZĄDZANIE "VISTULARTE"

Juan Walle

REDACCIONES ARTYKUŁY WSTĘPNE

Anna Kraus

REDACCIONES ARTYKUŁY WSTĘPNE

Beata Sylwestrzak

ARTE Y DISEÑO GRÁFICO

PROJEKT ARTYSTYCZNY I GRAFICZNY [Click to apply](#)

Juan Walle

PUBLICIDAD
REKLAMA

vistularte@gmail.com

ÍNDICE INDEKS

6

¡POLACOS ORGULLOSOS DE SU HISTORIA!

MARSZ TYSIĄCLECIA
KROLESTWA
POLSKIEGO
2025

*POLACY DUMNI
Z HISTORII!*

12

¿PODEMOS TERRAFORMAR MARTE?

*CZY MOŻEMY
TERRAFORMOWAĆ
MARSA?*

20

LA MIRADA NÓMADA DE UNA FOTOGRAFA POLACA

*NOMADYCZNA PERSPEKTYWA
POLSKIEJ FOTOGRAF*

COLORES DE OJOS A TRAVÉS DEL TIEMPO

37

KOLORY
OCZU NA
PRZESTRZENI
CZASU

EL ESCARABAJO PELOTERO

EL MÁS FUERTE DE LOS INSECTOS

ŻUK GNOJOWY

NAJSILNIEJSZY Z OWADÓW

46

EL ORIGEN DE LAS PASTILLAS ANTICONCEPTIVAS

50

*W JAKIM WIEKU NAJLEPIEJ JEST
PODDAĆ SIĘ OPERACJI PIERSI?*

57

EL NACIMIENTO DE LA REPÚBLICA

#2

*NARODZINY
RZECZPOSPOLITEJ*

**¡POLACOS ORGULLOSOS
DE SU HISTORIA!**

**¡MULTITUDES EN LA MARCHA
DEL MILENIO DEL REINO DE POLONIA**

**MARSZ TYSIĄCLECIA
KRÓLESTWA
POLSKIEGO
2025**

***POLACY DUMNI Z HISTORII!
TŁUMY NA MARSZU TYSIĄCLECIA
KRÓLESTWA POLSKIEGO***

Bailes y canciones tradicionales para celebrar juntos

El 12 de abril, miles de polacos en varias ciudades celebraron dos importantes aniversarios: los 1000 años de la coronación del primer rey de Polonia – Boleslao el Bravo, y los 500 años del Homenaje Prusiano. Las celebraciones principales tuvieron lugar en el centro de Varsovia y comenzaron con una santa misa en la basílica de la Santa Cruz.

Luego se batió un nuevo récord en el baile del polonez – lo bailaron 1165 parejas. Después, una marcha solemne recorrió la calle Krakowskie Przedmieście y concluyó con un concierto de música histórica en la Plaza del Castillo. Se entonaron el himno “Mazurek Dąbrowskiego”, el “Te Deum” y el canto religioso “Bogurodzica”.

Taniec i śpiewy tradycyjne, żeby razem świętować

12 kwietnia tysiące Polaków w różnych miastach świętowały dwa ważne jubileusze: 1000-lecie koronacji pierwszego króla Polski – Bolesława Chrobrego oraz 500-lecie Hołdu Pruskiego. Główne uroczystości odbyły się w centrum Warszawy, a rozpoczęły się mszą świętą w bazylice Świętego Krzyża.

Następnie osiągnięto nowy rekord w tańcu poloneza – zatańczyło go aż 1165 par. Po czym ulicą Krakowskie Przedmieście przeszedł uroczysty marsz, który zakończył się koncertem muzyki historycznej na Placu Zamkowym. Odśpiewano hymn „Mazurek Dąbrowskiego”, Te Deum czy też Bogurodzicę.

¿Cómo celebraron los polacos?

Durante la marcha se veían banderas nacionales blancas y rojas, y antiguos trajes tradicionales. También estuvieron presentes ex miembros de “Solidaridad Combatiente”.

– Esta es nuestra gran fiesta patriótica, el comienzo de nuestra historia, el primer y hermoso reino de los Piastas. Nosotros, herederos de aquellas generaciones, deberíamos celebrarlo trayendo a nuestros hijos, a nuestras familias cercanas – nos dijo la señora Elżbieta, exactivista del movimiento.

Jak Polacy świętowali?

Podczas marszu widoczne były biało-czerwone flagi i dawne stroje tradycyjne. Obecni byli także dawni członkowie „Solidarności Walczącej”.

– Jest to nasze ojczyźniane wielkie święto; początek naszej historii; pierwsze piękne królestwo Piastowskie, gdzie my spadkobiercy tamtych pokoleń powinniśmy to uczcić, przyprowadzić swoje dzieci, najbliższą rodzinę – powiedziała nam pani Elżbieta, była działaczka ruchu.

Acontecimientos que marcaron el curso de la historia

Este año también se conmemoran los 500 años del Homenaje Prusiano. El 10 de abril de 1525, en Cracovia, el duque de Prusia, Alberto de Hohenzollern, rindió homenaje feudal a Segismundo I el Viejo — gran duque de Lituania desde 1506 y rey de Polonia de la dinastía Jagellón entre 1507 y 1548.

Wydarzenia, które wpłynęły na bieg historii

W tym roku przypada również 500-lecie Hołdu Pruskiego. 10 kwietnia 1525 roku w Krakowie książę Prus, Albrecht Hohenzollern, złożył hołd lenny Zygmuntowi I Staremu — wielkiemu księciu litewskiemu od 1506 roku i królowi Polski z dynastii Jagiellonów w latach 1507–1548.

A lo largo de estos mil años de historia destacan también otros hechos como: la creación de la mayor unión de estados en Europa, que defendían conjuntamente los derechos civiles y la libertad política y religiosa; así como las victorias en las batallas de Grunwald (15 de julio de 1410), Chocim (11 de noviembre de 1673) y Viena (12 de septiembre de 1683).

Otro evento importante fue el Homenaje Ruso — el 29 de octubre de 1611, en el Castillo Real de Varsovia, el zar Basilio IV rindió homenaje al rey Segismundo III Vasa, jurando que Rusia no volvería a atacar a Polonia.

Además, Polonia puede enorgullecerse de haber promulgado la primera constitución de Europa — el 3 de mayo de 1791. En la historia reciente, un acontecimiento crucial fue la Batalla de Varsovia, librada entre el 12 y el 25 de agosto de 1920.

W ciągu 1000 lat historii wyróżniają się też takie wydarzenia jak: utworzenie największej w Europie unii państw, które wspólnie broniły praw obywatelskich oraz wolności politycznych i religijnych; a także zwycięskie walki pod Grunwaldem (15 lipca 1410 r.), Chocimiem (11 listopada 1673 r.) i Wiedniem (12 września 1683 r.).

Innym istotnym wydarzeniem był hołd ruski — 29 października 1611 roku na Zamku Królewskim w Warszawie car Wasyl IV oddał pokłon królowi Zygmuntowi III Wazie, przysięgając, że Rosja już nigdy więcej nie napadnie na Polskę.

Ponadto, Polska może się poszczycić uchwaleniem pierwszej konstytucji w Europie — 3 maja 1791 roku. Ważnym wydarzeniem w najnowszej historii była Bitwa Warszawska stoczona w dniach 12–25 sierpnia 1920 roku.

También tuvo una importancia enorme el movimiento “Solidaridad”, que contribuyó a la recuperación de la libertad por parte del país.

Celebraciones del Milenio del Reino de Polonia

Los actos conmemorativos en varias ciudades de Polonia tuvieron como objetivo recordar la coronación de Boleslao el Bravo y subrayar la continuidad del Estado polaco y su soberanía. El evento fue organizado por la Asociación “Herencia e Identidad Polaca”.

Este tipo de eventos, que reúnen a cientos de ciudadanos — procedentes de distintas ciudades pero con un objetivo común — pueden fortalecer el orgullo nacional y el sentimiento de unidad. En momentos como este, en los corazones de los polacos nacen la emoción y la alegría.

Ogromne znaczenie miała też „Solidarność”, która przyczyniła się do odzyskania wolności przez kraj.

Uroczystości Tysiąclecia Królestwa Polskiego

Obchody rocznicowe w różnych miastach Polski miały na celu upamiętnienie koronacji Bolesława Chrobrego oraz podkreślenie ciągłości państwa i jego suwerenności. Ich organizatorem było Stowarzyszenie „Polskie Dziedzictwo i Tożsamość”.

Tego typu wydarzenia, które gromadzą setki obywateli — pochodzących z różnych miast, lecz mających wspólny cel — mogą budować dumę narodową i poczucie jedności. W sercach Polaków w takich chwilach rodzi się wzruszenie i radość.

Escrito por: **BEATA SYLWESTRZAK**

ALBAN DELUME

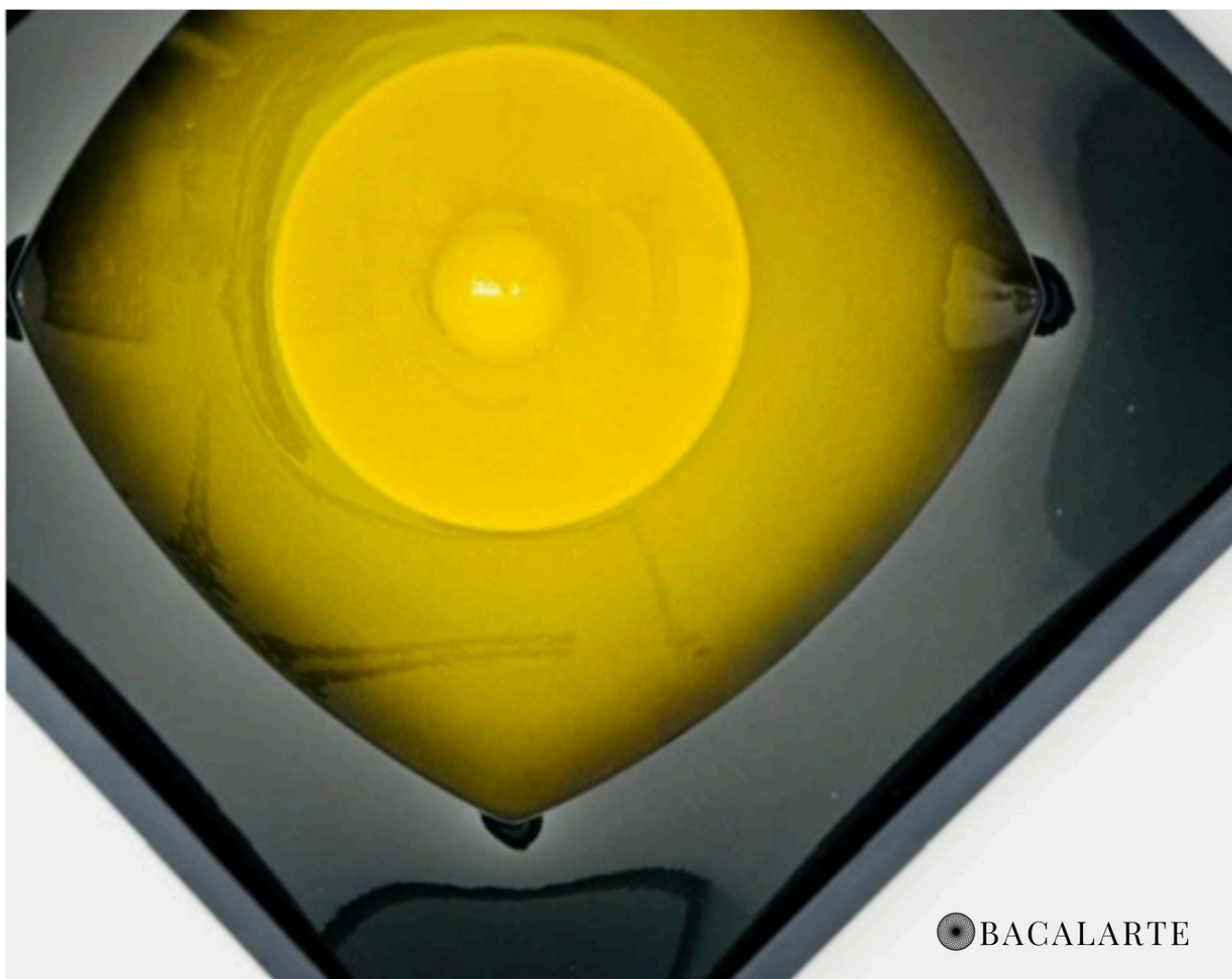
from memory to matter
gabinet pamięci

25.04 - 22.05
2025

WERNISAŻ:
25.04.2025 G. 18:00

WARSZAWA
UL. LITEWSKA 11/13 LOK. 202
WWW.BACALARTE.COM

KURATORKA:
AGA BECLER/ CARING CURATORS

 BACALARTE

vistularte.pl

FOLLOW US
ON OUR
SOCIAL NETWORKS

KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

VISTULARTE

**¿PODEMOS
TERRAFORMAR
MARTE?**

***CZY MOŻEMY
TERRAFORMOWAĆ
MARSA?***

¿Qué es terraformar?

Terraformar significa modificar las condiciones de un planeta para que se asemejen a las de la Tierra:

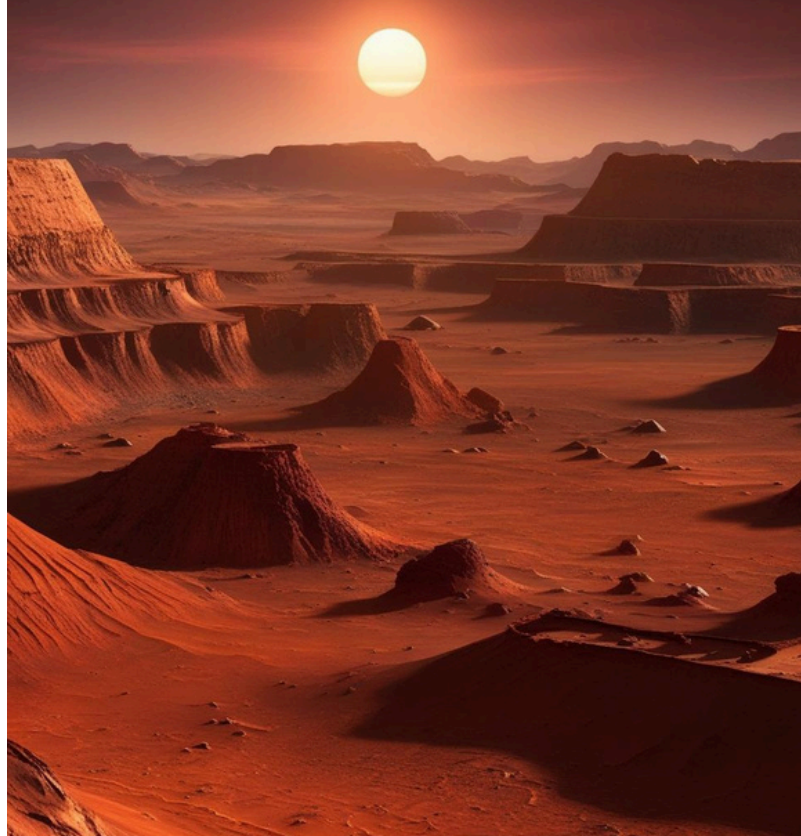
atmósfera respirable, temperaturas soportables, agua líquida y protección contra la radiación.

Es, básicamente, convertir a Marte en algo parecido a un jardín planetario. Suena a ciencia ficción, pero la ciencia ya está explorando si podría convertirse en ciencia real.

Czym jest terraformacja?

*Terraformacja to proces modyfikacji warunków panujących na obcej planecie, tak aby przypominały ziemskie: **oddychalna atmosfera, odpowiednie temperatury, ciekła woda i ochrona przed promieniowaniem. To, mówiąc najprościej, próba zamiany Marsa w ogrodowy raj.***

Brzmi jak science fiction, ale nauka już teraz bada, czy taka wizja może stać się rzeczywistością.

Durante siglos, el cielo nocturno ha sido un espejo de nuestros sueños, y entre todos los planetas que nos observan desde lejos, Marte ha sido el más tentador.

Rojo, solitario y, sobre todo, alcanzable. Pero... **¿podríamos realmente transformarlo en un segundo hogar? ¿Terraformar Marte y hacerlo habitable para los seres humanos?**

Od wieków nocne niebo odbija nasze marzenia, a spośród wszystkich planet, które patrzą na nas z oddali, Mars kusi najbardziej.

*Czerwony, samotny i – co najważniejsze – w zasięgu ręki. Ale... **czy naprawdę moglibyśmy przekształcić go w drugi dom? Czy da się terraformować Marsa i uczynić go zamieszkalnym dla ludzi?***

Los grandes desafíos

1. Temperatura

Marte es un congelador cósmico. Su temperatura media es de -60°C . Para hacerlo habitable, tendríamos que calentar el planeta.

Algunas propuestas incluyen liberar gases de efecto invernadero o usar espejos orbitales gigantes para reflejar más luz solar hacia la superficie.

¿Futurista? Sí. ¿Imposible? No del todo.

Główne wyzwania

1. Temperatura

Mars to kosmiczna zamrażarka. Średnia temperatura wynosi około -60°C . Aby uczynić planetę przyjazną, trzeba by ją ogrzać.

Proponuje się np. uwalnianie gazów cieplarnianych lub umieszczenie gigantycznych luster na orbicie, które odbijałyby więcej światła słonecznego na powierzchnię.

Futurystyczne? Tak. Niemożliwe? Niekoniecznie.

2. Atmósfera

La atmósfera marciana es muy delgada y está compuesta en su mayoría por dióxido de carbono. No hay suficiente oxígeno para respirar ni presión para evitar que el agua hierva o se congele.

Crear una atmósfera terrestre implicaría siglos (o más) de liberación de gases, quizás extrayéndolos del suelo o importándolos. Como inflar una pelota del tamaño de un planeta.

2. Atmosfera

Marsjańska atmosfera jest bardzo rzadka i składa się głównie z dwutlenku węgla. Nie ma wystarczająco dużo tlenu do oddychania, ani ciśnienia, by woda mogła pozostać w stanie ciekłym.

Stworzenie ziemskiej atmosfery oznaczałoby wieki (lub więcej) uwalniania odpowiednich gazów – może z gruntu, może importowanych. To jakby próbować nadmuchać planetę wielkości piłki nożnej.

3. Magnetosfera

Marte no tiene campo magnético como el de la Tierra, lo que lo deja expuesto a la radiación solar y cósmica.

Sin un escudo natural, cualquier vida — humana o vegetal— estaría en peligro. Se han propuesto soluciones, como colocar un imán gigante en el punto de Lagrange para proteger al planeta.

De nuevo: ciencia ficción, pero con ecuaciones detrás.

3. Magnetosfera

Mars nie ma pola magnetycznego jak Ziemia, co oznacza, że nie chroni go nic przed promieniowaniem słonecznym i kosmicznym.

Bez naturalnej osłony życie – ludzkie czy roślinne – byłoby zagrożone. Zaproponowano nawet stworzenie gigantycznego magnesu w punkcie Lagrange'a, by chronić planetę.

Znów – brzmi jak bajka, ale oparta na równaniach.

4. Agua

El agua es esencial. Aunque Marte tiene hielo, su disponibilidad en forma líquida es casi nula.

Habría que derretir los polos, excavar el subsuelo y evitar que se evapore por la falta de presión. Un reto titánico, pero clave.

4. Woda

Woda to życie. Mars co prawda posiada lód, ale ciekła woda jest niemal nieosiągalna.

Trzeba by stopić bieguny, wydobywać wodę spod powierzchni i nie dopuścić do jej natychmiastowego wyparowania. To wyzwanie epickie, ale kluczowe.

¿Vale la pena terraformar Marte?

Aquí es donde el debate se vuelve filosófico, artístico y humano.

Terraformar Marte no es solo una hazaña tecnológica, sino una declaración de intención: que podemos expandir nuestra presencia más allá de nuestro planeta, que no estamos condenados a desaparecer si la Tierra colapsa.

Pero también plantea una pregunta ética: ¿tenemos derecho a modificar otro planeta? ¿Debemos arreglar la Tierra antes de tocar otro mundo?

Czy warto terraformować Marsa?

Tutaj zaczyna się debata filozoficzna, artystyczna i ludzka.

Terraformacja Marsa to nie tylko technologiczny wyczyn, ale też manifest: że potrafimy wyjść poza Ziemię, że możemy przetrwać jako gatunek nawet w obliczu katastrofy naszej planety.

Ale rodzi się też pytanie etyczne: czy mamy prawo zmieniać inną planetę? Czy nie powinniśmy najpierw naprawić Ziemi?

¿Ficción o futuro?

Por ahora, terraformar Marte es un proyecto a muy, muy largo plazo. Pero no es imposible.

Con avances en ciencia, ingeniería y cooperación internacional, quizá dentro de siglos nuestros descendientes puedan caminar por campos verdes bajo un cielo marciano ligeramente azulado.

Soñar con Marte no es huir de la Tierra. Es imaginar, crear, y plantearnos nuevos horizontes.

Es, en esencia, un acto profundamente humano. Y mientras lo imaginamos, también transformamos algo más cercano: nuestra mirada hacia el universo.

Fikcja czy przyszłość?

Na ten moment terraformacja Marsa to wizja bardzo, bardzo odległa. Ale nie niemożliwa.

Przy postępach w nauce, inżynierii i współpracy międzynarodowej, być może za kilka stuleci nasi potomkowie będą spacerować po zielonych łąkach pod nieco niebieskim marsjańskim niebem.

Marzyć o Marsie to nie uciekać z Ziemi. To wyobrażać sobie, tworzyć i stawiać sobie nowe horyzonty.

To akt głęboko ludzki. A gdy tak marzymy – zmieniamy coś równie ważnego: nasz sposób patrzenia na wszechświat.

*¿Te interesa colaborar
con nosotros?*

Escríbenos un mensaje

**Be one
of us**

vistularte@gmail.com

*Jesteś zainteresowany
współpracą z nami?*

Napisz do nas wiadomość

vistularte.pl

KULTURA | SZTUKA | HISTORIA | NAUKA | TRENDY | SIECI SPOŁECZNOŚCIOWE
CULTURA | ARTE | HISTORIA | CIENCIA | TENDENCIAS | REDES SOCIALES

VISTULARTE

**LA
MIRADA NÓMADA
DE UNA
FOTOGRAFA POLACA**

***NOMADYCZNA PERSPEKTYWA
POLSKIEJ FOTOGRAF***

GOSIA PACUŁA

Nostalgia y color. Entre esos dos mundos tan distintos se mueve Gosia Pacuła, una fotógrafa polaca que un día decidió cambiar la niebla de Europa por la luz tropical de Sudamérica. Vive en Brasil desde hace algún tiempo, aunque nunca dejó de volver a Varsovia, su primer hogar. En sus fotos —y en su vida— conviven esos dos paisajes: las calles grises de su infancia y los cielos inmensos del país brasileño.

Nostalgia i kolor. Pomiędzy tymi dwoma jakże odmiennymi światami porusza się Gosia Pacuła, polska fotografka, która pewnego dnia postanowiła zamienić mgłę Europy na tropikalne światło Ameryki Południowej. Od jakiegoś czasu mieszka w Brazylii, choć nigdy nie przestała wracać do Warszawy, swojego pierwszego domu. Na jej zdjęciach - i w jej życiu - współistnieją dwa krajobrazy: szare ulice jej dzieciństwa i ogromne niebo brazylijskiego kraju.

¿Cómo fue que una chica de Varsovia terminó viviendo en Brasil? ¿Qué te trajo hasta aquí?

Hace un tiempo, después de un viaje largo por el sudeste asiático, sentí la necesidad de vivir por un tiempo fuera de Polonia, en algún lugar cerca del océano. No lograba decidir qué rumbo tomar.

Recorría el mapa con el dedo y todos los lugares parecían tener algún gran inconveniente: ya fuera por seguridad, por el costo de vida o por el clima desfavorable durante parte del año.

En ese momento, conocí por casualidad a dos brasileños en Varsovia, y cuando les conté lo que estaba buscando en un lugar para vivir, ambos —independientemente— me dijeron: ¡**Florianópolis!** Ni siquiera estaba considerando Brasil, nunca me había interesado y tampoco hablaba portugués.

Por curiosidad, aunque sin mucha convicción, vi un video promocional de Florianópolis en YouTube. Una semana después ya tenía los pasajes comprados.

Jak to się stało, że dziewczyna z Warszawy zamieszkała w Brazylii? Co cię tu sprowadziło?

Jakiś czas temu, po dłuższej podróży po Azji Południowo-Wschodniej poczułam, że mam w sobie potrzebę zamieszkania na pewien czas poza Polską, gdzieś blisko oceanu. Nie mogłam się zupełnie zdecydować, który kierunek wybrać.

Wodziłam palcem po mapie, a wszystkie miejsca wydawały się mieć jakąś sporą wadę - czy to kwestię bezpieczeństwa, czy koszty życia, czy też kiepską pogodę przez część roku.

*W tamtym czasie przypadkowo poznałam w Warszawie dwóch Brazylijczyków, którzy gdy usłyszeli moje założenia odnośnie docelowego miejsca, niezależnie od siebie powiedzieli: **Florianópolis!** Brazylii nawet nie brałam pod uwagę, bo ani nigdy wcześniej nie byłam nią zainteresowana, ani nawet nie mówiłam po portugalsku.*

Z ciekawości, ale bez przekonania, obejrzałam film promocyjny Florianópolis na YouTube. Tydzień później miałam już kupione bilety.

¿Qué fue lo que más te sorprendió cuando llegaste a Brasil? ¿Qué cosas te enamoraron del lugar?

Lo primero que más me sorprendió fue la cantidad de personas en el sur de Brasil con apellidos polacos. Continuamente me encontraba con personas apellidadas Jankowski, Tomczak o Zieliński.

Resulta que muchos polacos se establecieron aquí a principios del siglo XIX, y luego entre guerras y después de la Segunda Guerra Mundial. Sus descendientes, en su mayoría, ya no hablan polaco, pero los apellidos y los recuerdos de sus abuelos o bisabuelos siguen muy presentes.

Lo más surrealista fue descubrir festivales regionales de danza polaca, donde los mismos brasileños que un día bailan samba o forró en la playa, al siguiente están danzando un oberek.

Florianópolis me cautivó completamente con su combinación única: naturaleza hermosa y a menudo salvaje, una ciudad desarrollada con muchas comodidades, una seguridad poco común en Brasil, y gente adorable, alegre, con una mentalidad moderna.

Jak to się stało, że dziewczyna z Warszawy zamieszkała w Brazylii? Co cię tu sprowadziło?

Na samym początku chyba najbardziej zaskoczyło mnie, ile osób na południu Brazylii ma... polskie nazwiska! Ciągle spotykałam osoby o nazwiskach takich jak Jankowski, Tomczak, czy Zieliński.

Jak się okazało, bardzo wielu Polaków osiedliło się tutaj na początku w XIX wieku, a później w dwudziestoleciu międzywojennym i po drugiej wojnie światowej. Ich współcześni potomkowie najczęściej nie mówią już po polsku, ale polskie nazwiska i wspomnienia polskich dziadków lub pradziadków są tu bardzo żywe.

A chyba najbardziej surrealistyczne było odkrycie regionalnych festiwali polskiego tańca, gdzie ci sami Brazylijczycy, którzy jednego dnia tańczą na plaży sambę czy forró, drugiego wywijają oberka.

Florianópolis absolutnie urzekło mnie unikalnym połączeniem kilku rzeczy: przepięknej często dzikiej przyrody, rozwiniętego miasta ze masą udogodnień, niespotykanego w żadnym innym miejscu w Brazylii bezpieczeństwa oraz przekochanych, radosnych ludzi z nowoczesną mentalnością.

Qué extrañas de Polonia cuando estás en Brasil? ¿Y qué extrañas de Brasil cuando estás en Varsovia?

¿ Cuando estoy en Brasil, lo que más extraño es a mi familia y amigos en Polonia.

Estar en contacto a distancia no es lo mismo que compartir tiempo juntos en la misma ciudad.

A veces también extraño una mayor previsibilidad y claridad al realizar trámites, ya que en Brasil todo suele ser un rompecabezas con soluciones cambiantes según el día.

Cuando estoy en Polonia, echo de menos la apertura de los brasileños y su alegría de vivir contagiosa. Aquí incluso una compra aburrida puede terminar entre risas con desconocidos y mejor humor. También extraño la tapioca, el açaí y el pão de queijo, tan accesibles allá.

Za czym tęsknisz z Polski, kiedy jesteś w Brazylii? A za czym tęsknisz z Brazylii, kiedy jesteś w Warszawie?

Gdy jestem w Brazylii chyba najbardziej tęsknię za rodziną i przyjaciółmi w Polsce.

Bycie w kontakcie na odległość jest czymś innym niż wspólne spędzanie czasu w tym samym mieście.

Czasem brakuje mi też większej przewidywalności i jasności w załatwianiu formalności - w Brazylii to jest zawsze łamigłówka, która zależnie od dnia może mieć inne rozwiązanie.

Będąc w Polsce, tęsknię za otwartością Brazylijczyków i ich życiową radością, która jest zaraźliwa - tutaj często nawet nudne zakupy spożywcze kończą się masą śmiechu z nieznanymi i lepszym humorem. Dodatkowo w Polsce brakuje mi łatwo dostępnej tapioki, açaí i pão de queijo.

¿Crees que tu mirada como fotógrafa cambia según el lugar donde estás? ¿Cómo es fotografiar en Brasil versus fotografiar en Polonia?

Sin duda. Por un lado, están el lugar, las condiciones naturales, la intensidad y el ángulo de la luz, lo cual a veces me obliga a ajustar mi enfoque técnico y usar accesorios adicionales. La alta humedad en Brasil también puede dañar el equipo, así que debo protegerlo bien.

Pero también, la relación con las personas cambia. Los brasileños suelen mostrarse mucho más dispuestos a ser fotografiados y se sienten cómodos frente a la cámara más rápidamente que los polacos. Romper el hielo lleva mucho menos tiempo.

Czy uważasz, że Twoja perspektywa jako fotografa zmienia się w zależności od tego, gdzie się znajdujesz? Jak wygląda fotografowanie w Brazylii w porównaniu do Polski?

Z pewnością. Jedną kwestią to miejsce, okoliczności przyrody, intensywność światła, jego kąt padania - często muszę do zdjęć podejść inaczej technicznie, mieć dodatkowe akcesoria. Bardzo duża wilgotność powietrza w Brazylii sprawia też, że sprzęt potrafi się zepsuć, więc muszę go odpowiednio zabezpieczyć.

Ale też w każdym z tych krajów często zupełnie inaczej pracuje się z ludźmi. Brazylijczycy o wiele chętniej chcą być fotografowani, z reguły od razu swobodniej czują się przed obiektywem niż Polacy, więc przełamanie pierwszych lodów trwa znacznie krócej.

¿Cuál es la foto que más te gusta haber tomado en Brasil? ¿Nos la describirías?

Me encanta una foto que tomé el año pasado durante el carnaval, retratando el desfile oficial de la escuela de samba ganadora.

En ella aparece un niño bailando samba. Tendrá unos 10 años o menos, vestido con un traje de carnaval precioso con los colores de Brasil, y mirando directamente a mi cámara, con una mirada intensa, casi adulta. Es un bailarín que no solo baila, sino que también interpreta un papel y transmite emociones.

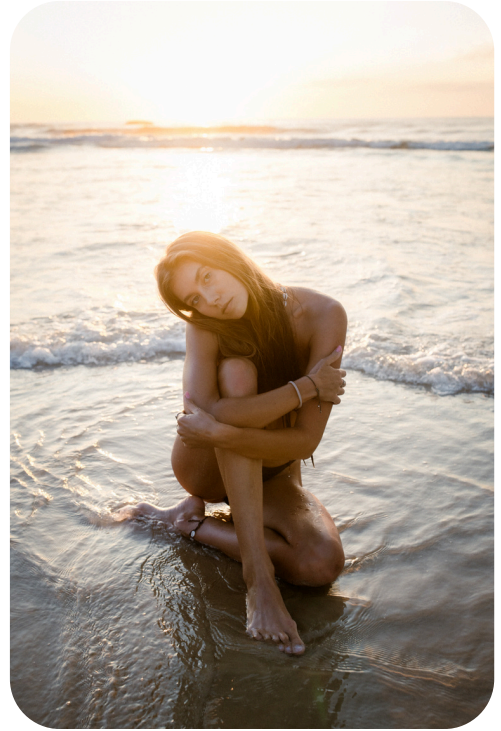

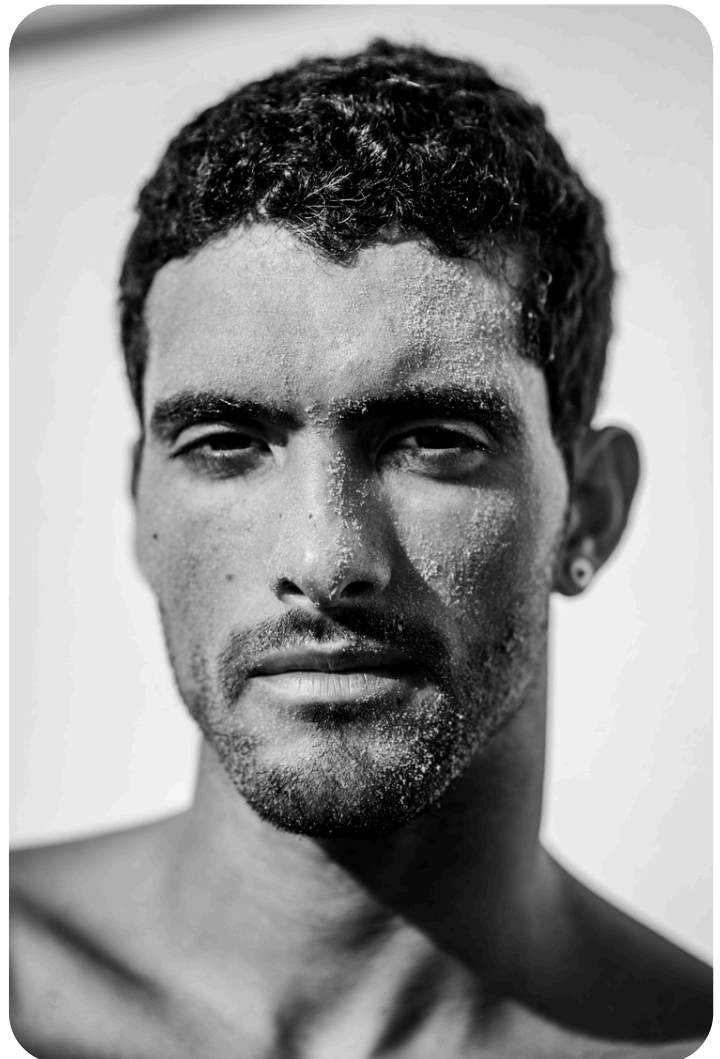
Które zdjęcie zrobione w Brazylii jest Twoim ulubionym? Czy mogłabyś nam je opisać?

Bardzo lubię zdjęcie, które zrobiłam w zeszłym roku w trakcie karnawału fotografując oficjalny pochod zwycięskiej szkoły samby.

Jest na nim tańczący sambę chłopiec. Ma może 10 lat lub mniej, jest przebrany w piękny karnawałowy strój w brazylijskich barwach i patrzy prosto w mój obiektyw, takim mocnym, powiedziałabym nawet, że dorosłym spojrzeniem. Pokazuje ono tancerza, który nie tylko tańczy, ale jest też aktorem, odgrywającym pewną rolę i przekazującymi emocje.

**¿Cómo es tu día a día en Brasil?
¿En qué se parece o se diferencia
de tu vida en Varsovia?**

Mi vida cotidiana en Brasil es mucho más activa que en Polonia. En Florianópolis a veces da la impresión de que nadie trabaja, ¡todos están haciendo algún deporte! —jiu-jitsu, crossfit, correr, surf, ciclismo.

Definitivamente tengo mayor equilibrio entre la vida profesional y personal. Creo que ayuda mucho la forma en que los brasileños entienden el trabajo: son ambiciosos y se realizan profesionalmente, pero no permiten que el trabajo sea lo más importante en la vida.

El churrasco en familia, salir a bailar samba por la noche o surfear por la mañana son sagrados.

Lo que sí se parece es que también paso parte del día frente al ordenador, aunque mucho menos que en Polonia.

***Jak wygląda Twoje codzienne życie
w Brazylii? Na ile jest ono podobne
lub różne od Twojego życia w
Warszawie?***

Moje codzienne życie w Brazylii jest o wiele bardziej aktywne niż w Polsce. We Florianópolis czasem można odnieść wrażenie, że nikt tu nie pracuje, tylko wszyscy uprawiają jakieś sporty - jujitsu, crossfit, bieganie, surfing, jazda na rowerze.

Na pewno w Brazylii mam większą równowagę między życiem zawodowym a prywatnym. Myślę, że bardzo w tym pomaga podejście Brazylijczyków do pracy - realizują się zawodowo, są ambitni, ale nie pozwalają, żeby praca znalazła się na pierwszej pozycji w życiu.

Czas na churrasco (grilla) z rodziną, wieczorne wyjście na sambę czy poranny surfing jest święty.

Podobne jest to, że w Brazylii też spędzam część dnia przed komputerem, choć zdecydowanie mniej niż w Polsce.

¿Qué aprendiste de la cultura brasileña que sientes que ya es parte de ti?

Que si te invitan a algún lugar a las 12, no hay razón para llegar antes de las 13:30, ¡porque puede que ni siquiera haya llegado el anfitrión! (risas). Yo nunca he sido muy puntual y aquí ya no me siento culpable por ello. El tiempo es algo muy relativo.

También sigo aprendiendo del enfoque positivo que tienen los brasileños hacia la vida, y de su manera de no dramatizar los problemas.

Recuerdo una vez que mi madre me visitó y vio un choque: dos autos bastante dañados, y junto a ellos, los conductores, riendo como si estuvieran en la mejor reunión social. No podía entender cómo no estaban molestos.

Czego dowiedziałaś się o brazylijskiej kulturze, co stało się już częścią ciebie?

Tego, że gdy zapraszają cię gdzieś na 12, to tak naprawdę nie ma co pojawiać się tam wcześniej niż o 13:30, bo może nie być nawet organizatora spotkania (śmiech). Nie należę do osób punktualnych i tutaj w końcu nie mam z tego powodu wyrzutów sumienia. Czas jest kwestią bardzo umowną.

Dalej uczę się też brazylijskiego pozytywnego podejścia do życia i nie wyolbrzymiania problemów.

Pamiętam sytuację, gdy moja mama przyleciała do mnie w odwiedziny i zobaczyła stłuczkę - dwa dość poważnie uszkodzone samochody, a przy nich uśmiechnięci od ucha do ucha Brazylijczycy, którzy wyglądali jakby właśnie byli na najbardziej udanym spotkaniu towarzyskim. Nie mogła zrozumieć, jak to jest możliwe, że nie są zdenerwowani!

¿Y qué cosa polaca nunca perdiste, aunque vivas lejos?

Aunque me viene bien la actitud relajada de los brasileños con respecto al tiempo, todavía no logro acostumbrarme a esa misma relajación cuando se trata de promesas o compromisos. En Polonia, si alguien se compromete a algo y cambia de planes, al menos avisa o se justifica. Aquí muchas veces simplemente no dicen nada, y eso puede ser muy frustrante. Creo que a eso le llamaría falta de palabra.

A z jaką polską rzeczą się dalej identyfikujesz, mimo że mieszkasz daleko?

Mimo że brazylijskie luźne podejście do czasu jest mi bardzo na rękę, nie mogę przyzwyczaić się do równie luźnego podejścia do obietnic i deklaracji. Mam wrażenie, że w Polsce jeśli ludzie na coś się umawiają, to nawet jak plany ulegną zmianie, przynajmniej jest jakaś informacja zwrotna, wytłumaczenie. Tutaj często przechodzi to zupełnie bez echa, co bywa niezwykle frustrujące. Chyba mogę to nazwać brakiem słowności.

¿Cómo describirías a Brasil en 3 palabras? ¿Y a Polonia?

Brasil para mí es: **alegría, música, calidez humana.**

Polonia es: **seguridad, enfoque laboral, tradición.**

Jak opisałabyś Brazylię trzema słowami? A jak Polskę?

Brazylia to dla mnie **radość, muzyka, ciepło ludzi.**

Polska to **bezpieczeństwo, zorientowanie na pracę, tradycja.**

¿Has encontrado puntos en común entre los brasileños y los polacos, aunque a simple vista parezcan tan distintos?

Brasileños y polacos suelen llevarse muy bien. Y no es solo mi experiencia personal — lo escucho todo el tiempo tanto de polacos como de brasileños.

Creo que compartimos un estilo de comunicación que facilita el entendimiento, incluso si tenemos diferentes temperamentos o visiones del mundo.

Además, a ambos nos gusta la fiesta (¡basta con pensar en una boda polaca con tanto baile!). Los polacos somos menos expresivos y tenemos otras costumbres, tal vez la fiesta no sea tan central para nosotros, pero cuando nos entregamos a ella, lo hacemos con todo el corazón.

Czy znalazłaś coś wspólnego między Brazylijczykami i Polakami, mimo że na pierwszy rzut oka wydają się tak różni?

Brazylijczycy i Polacy z reguły bardzo dobrze się dogadują. I nie jest to tylko moje doświadczenie - często słyszę o tym zarówno od innych Polaków, jak i Brazylijczyków.

Wskazywałoby to na to, że mamy coś ze sobą wspólnego, mimo że na pierwszy rzut oka tego nie widać. Jak dotąd moje przypuszczenie jest takie, że mamy podobny styl komunikacji, który sprawia, że nawet gdy mamy inny temperament, czy spojrzenie na świat, znajdujemy wspólny język.

Dodatkowo Brazylijczycy i Polacy lubią zabawę (wystarczy pomyśleć o polskim weselu pełnym tańca!) - Polacy mają inną ekspresyjność, inne zwyczaje, zabawa nie jest dla nas może aż tak ważna, ale gdy już się bawimy, potrafimy zaangażować się w to całym sercem.

¿Qué lugares de Brasil recomendarías a alguien que ama la fotografía?

Brasil es tan grande y diverso que realmente, vayas donde vayas, encontrarás algo digno de fotografiar.

Ciudades como São Paulo o Río de Janeiro son un paraíso para los amantes de la fotografía callejera (aunque hay que tener mucho cuidado con la cámara para evitar robos). Las Cataratas de Iguazú en el sur te dejan sin aliento. El noreste brasileño ofrece una mezcla de naturaleza impresionante, tradiciones y pueblos originarios.

La cuestión no es solo dónde ir con la cámara, sino también cuándo. Además del famoso carnaval, hay celebraciones como las “festas juninas” en junio, con trajes típicos y bailes tradicionales, o el segundo Oktoberfest más grande del mundo, en Blumenau, en octubre.

Jakie miejsca w Brazylii polecilibyś miłośnikowi fotografii?

Brazylia jest tak wielka i tak różnorodna, że tak naprawdę gdziekolwiek się nie pojedzie, jest coś do sfotografowania.

Miasta takie jak Sao Paulo czy Rio de Janeiro to absolutny raj dla miłośników fotografii ulicznej (choć trzeba bardzo uważać z aparatem, żeby nie zostać okradzionym). Wodospady Iguazu na południu zapierają dech w piersiach. Północno-wschodnia część Brazylii to połączenie pięknej natury, tradycji i rdzennych mieszkańców.

Pytanie jest też nie tylko gdzie pojechać z aparatem, ale i kiedy. Oprócz znanego na cały świat karnawału na początku roku, niezwykle ciekawe są czerwcowe “festas juninas” z tradycyjnymi zwyczajami, przebraniami i tańcami, czy drugi największy na świecie Oktoberfest w Blumenau w październiku.

¿Cómo influye el hecho de ser extranjera en tu trabajo como fotógrafa?

A veces siento ciertas limitaciones por el idioma. Mi forma de trabajar depende mucho del contacto con la persona retratada —hablo mucho, adapto mi estilo y energía a cada modelo.

En portugués aún no tengo esa libertad, me faltan matices y recursos estilísticos.

Pero intento compensarlo con energía y emociones, que por suerte son un lenguaje universal.

Jak bycie obcokrajowcem wpływa na Twoją pracę jako fotografa?

Pracując jako fotograf w Brazylii czasem czuję ograniczenia ze względu na język. Mój styl pracy bardzo opiera się na kontakcie z fotografowaną osobą - dużo mówię, dostosowując styl i energię rozmowy do mojego modelu.

W portugalskim nie mam jeszcze takiej swobody, brakuje mi różnych niuansów stylistycznych.

Ale wtedy staram się nadrobić energią i emocjami, które na szczęście budują uniwersalne połączenie.

¿Dónde sientes que está tu hogar hoy?

¡Qué pregunta tan difícil! Creo que hoy tengo dos hogares. No me imagino no pasar parte del año en Polonia, pero viviendo en Florianópolis también siento que estoy en casa.

Si alguien me dijera que por alguna razón no puedo volver a Brasil, sentiría una pérdida enorme.

La desventaja de tener dos hogares es que, estando en uno, siempre extrañas el otro.

Gdzie czujesz, że jest dziś twój dom?

To bardzo trudne pytanie! Myślę, że obecnie mam dwa. Nie wyobrażam sobie nie spędzenia jakiegoś czasu w roku w Polsce, ale też mieszkając we Florianópolis czuję, że jestem w domu.

Gdyby ktoś mi teraz powiedział, że z jakiegoś powodu nie mogę wrócić do Brazylii, miałabym poczucie ogromnej straty.

Minusem posiadania dwóch domów jest to, że będąc w jednym, zawsze w jakimś stopniu tęskni się za drugim.

¿Qué te gustaría fotografiar que aún no has podido?

Me gustaría realizar algún día un reportaje, de esos que requieren meses o incluso años, sobre la vida de personas con las que pueda conectar profundamente.

Co chciałabyś sfotografować, czego jeszcze nie udało ci się zrobić?

Myślę, że chciałabym kiedyś zrealizować taki temat reportażu, najchętniej o życiach ludzi, który okazałby się bliski mojemu sercu i zaangażował na miesiące lub lata.

Si tuvieras que hacer una exposición que una Brasil y Polonia... ¿cómo sería? ¿Qué mostrarías?

No lo sé ;-)

Gdybyś miał przygotować wystawę, która łączy Brazylię i Polskę, jaka by ona była? Co byś pokazała?

nie wiem ;-)

¿Qué viene ahora para ti? ¿Planes futuros, nuevos proyectos?

Por ahora sigo con un pie en Brasil y otro en Polonia, evitando el frío en ambos países —mucha gente no lo sabe, pero en el sur de Brasil el invierno también requiere chaqueta y trae mucha lluvia. Por suerte, es verano en Polonia durante esa época.

Profesionalmente, estoy trasladando parte de mi trabajo al mundo digital y pensando en un proyecto fotográfico sobre surfistas.

Co dalej? Plany na przyszłość, nowe projekty?

Na ten moment, dalej jestem jedną nogą w Brazylii, a drugą w Polsce, starając się unikać zimy w każdym z tych krajów - nie każdy to wie, ale zimy na południu Brazylii wymagają kurtki i przynoszą dużo deszczu. Na szczęście w Polsce jest wtedy ciepłe lato.

Zawodowo przenoszę też powoli część mojej pracy do świata cyfrowego i myślę o projekcie fotograficznym o surferach.

COLORES DE OJOS A TRAVÉS DEL TIEMPO

RESSICVIRN
PAIGAES

KOLORY
OCZU NA
PRZESTRZENI
CZASU

Błoda

La Mirada de la Herencia

Los ojos no solo son el espejo del alma, también son una ventana al pasado genético de cada persona.

Desde los intensos azules de Europa del norte hasta los oscuros y profundos marrones del África subsahariana, el color de los ojos humanos es un rasgo fascinante que mezcla biología, herencia y evolución.

En este artículo exploraremos los diferentes tipos de colores de ojos, su origen evolutivo y cómo los genes, dominantes o recesivos, determinan qué color tendrá la próxima generación.

Spojrzenie dziedziczenia

Oczy to nie tylko zwierciadło duszy – to także okno do naszej przeszłości genetycznej.

Od intensywnie niebieskich oczu północnej Europy po głębokie, ciemnobrązowe oczy Afryki Subsaharyjskiej – kolor oczu to fascynująca cecha, będąca połączeniem biologii, dziedziczenia i ewolucji.

W tym artykule przyjrzymy się różnym kolorom oczu, ich pochodzeniu oraz temu, jak geny dominujące i recesywne wpływają na dziedziczenie koloru oczu w przyszłych pokoleniach.

¿Qué determina el color de los ojos?

El color de los ojos está determinado principalmente por la cantidad y el tipo de pigmento llamado melanina en el iris, y la manera en que la luz se dispersa a través de él.

Los principales genes responsables de esta característica se encuentran en los cromosomas 15 y 19, especialmente los genes OCA2 y HERC2.

- **Marrón:** El más común en el mundo. Alta concentración de melanina.
- **Ámbar o avellana:** Tienen una mezcla de tonos marrones, verdes y dorados.
- **Verde:** Mucho menos común, con menos melanina y más dispersión de la luz.
- **Azul:** Baja melanina, dispersión de Rayleigh, como el cielo.
- **Gris:** Muy raro, similar al azul pero con una composición distinta de colágeno y melanina.

Co decyduje o kolorze oczu?

Kolor oczu zależy przede wszystkim od ilości i rodzaju pigmentu zwanego melaniną w tęczówce oraz od sposobu, w jaki światło się przez nią rozprasza.

Główne geny odpowiedzialne za ten proces znajdują się na chromosomach 15 i 19 – zwłaszcza geny OCA2 i HERC2.

- **Brązowy** – najczęstszy na świecie. Wysokie stężenie melaniny.
- **Bursztynowy / piwny** – mieszanka odcieni brązu, zieleni i złota.
- **Zielony** – rzadszy, z mniejszą ilością melaniny i większym rozproszeniem światła.
- **Niebieski** – niski poziom melaniny, efekt rozproszenia Rayleigha – podobny do koloru nieba.
- **Szary** – bardzo rzadki, podobny do niebieskiego, ale z innym składem kolagenu i melaniny.

Origen y distribución global

El color original de ojos en los humanos primitivos era marrón oscuro.

Con las migraciones humanas hacia regiones con menos exposición solar, como Europa, ocurrieron mutaciones genéticas que redujeron la producción de melanina, originando ojos claros (azules, verdes, grises).

Hoy en día:

- El **marrón** predomina en África, Asia, América Latina y el sur de Europa.
- El **azul** es más frecuente en el norte y centro de Europa.
- El **verde** y el gris son menos comunes y tienden a ser más frecuentes en poblaciones del Cáucaso.

Pochodzenie i rozmieszczenie na świecie

Pierwotny kolor oczu u ludzi był ciemnobrązowy.

Wraz z migracjami do regionów o mniejszym nasłonecznieniu – jak Europa – zaszły mutacje genetyczne, które zmniejszyły produkcję melaniny i dały początek oczom jasnym (niebieskim, zielonym, szarym).

Obecnie:

- **Brązowy** dominuje w Afryce, Azji, Ameryce Łacińskiej i południowej Europie.
- **Niebieski** jest najczęstszy w północnej i środkowej Europie.
- **Zielony** i szary są rzadkie i najczęściej spotykane wśród ludów kaukaskich.

Genes dominantes y recesivos

El color de ojos sigue un patrón complejo de herencia poligénica, aunque suele explicarse en términos simples para entender la transmisión genética:

- **Marrón** es generalmente dominante sobre verde y azul.
- **Verde** es dominante sobre azul, pero recesivo frente al marrón.
- **Azul** es recesivo frente a ambos.

Esto significa que dos padres con ojos marrones pueden tener un hijo con ojos azules si ambos portan el gen recesivo para ese color. A la vez, personas con ojos azules solo pueden tener hijos con ojos azules si su pareja también tiene genes recesivos.

Geny dominujące i recesywne

Kolor oczu dziedziczony jest w sposób złożony, poligeniczny, choć często upraszcza się to do zasad:

- **Brązowy** jest zwykle dominujący nad zielonym i niebieskim.
- **Zielony** dominuje nad niebieskim, ale jest recesywny wobec brązowego.
- **Niebieski** jest recesywny wobec obu.

Oznacza to, że dwoje rodziców z brązowymi oczami może mieć dziecko z niebieskimi, jeśli oboje są nosicielami recesywnego genu. Natomiast osoby z niebieskimi oczami mogą mieć tylko dzieci z niebieskimi oczami, jeśli partner również posiada taki genotyp.

Herencia de colores de ojos en tres generaciones

A continuación, una tabla ejemplo que muestra cómo puede cambiar el color de ojos a lo largo de tres generaciones.

Esta tabla está basada en combinaciones genéticas probables y asume ciertas simplificaciones.

Dziedziczenie koloru oczu przez trzy pokolenia

Poniżej znajduje się przykładowa tabela pokazująca możliwe zmiany koloru oczu w rodzinie na przestrzeni trzech pokoleń.

Założenia są uproszczone i mają charakter ilustracyjny.

Generación Pokolenie	Abuelo/a 1 Babcia 1	Abuelo/a 2 Babcia 2	Hijo/a (padres) Rodzic (dziecko)	Nieto/a Wnuk / Wnuczka	Bisnieto/a Prawnuk / Prawnuczka
Familia 1 Rodzina 1	Marrón Brązowe	Azul Niebieskie	Marrón (portador de azul) Brązowe (nosiciel niebieskich)	Azul Niebieskie	Verde (si madre es portadora) Zielone (jeśli drugi rodzic jest nosicielem)
Familia 2 Rodzina 2	Verde Zielone	Marrón Brązowe	Verde Zielone	Verde Zielone	Azul (si se heredan ambos recesivos) ANiebieskie (jeśli dziedziczy oba recesywne)
Familia 3 Rodzina 3	Marrón Brązowe	Azul Niebieskie	Azul Niebieskie	Azul Niebieskie	Azul Niebieskie
Familia 4 Rodzina 4	Azul Niebieskie	Marrón Brązowe	Marrón Brązowe	Marrón Brązowe	Marrón (alta probabilidad, pero podría portar genes recesivos) Brązowe (wysokie prawdopodobieństwo, ale mogą być nosicielami recesywnych genów)
Familia 5 Rodzina 5	Verde Zielone	Azul Niebieskie	Verde Zielone	Azul/Verde Niebieskie/Zielone	Verde Zielone

Nota: Estos ejemplos son hipotéticos y simplificados. La genética real puede implicar múltiples genes que afectan tonos y combinaciones.

Uwaga: Przykłady mają charakter uproszczony. Rzeczywista genetyka koloru oczu może być bardziej złożona.

Curiosidades

- **Cambio de color:** Algunos bebés nacen con ojos azules que cambian a marrón o verde en los primeros años debido al aumento de melanina.
- **Heterocromía:** Una condición donde una persona tiene cada ojo de un color distinto o un solo ojo con secciones de distintos colores.
- **La rareza del verde:** Solo alrededor del 2% de la población mundial tiene ojos verdes.

Ciekawostki

- **Zmiana koloru:** *Niektóre niemowlęta rodzą się z niebieskimi oczami, które zmieniają kolor w pierwszych latach życia w wyniku zwiększonej produkcji melaniny.*
- **Heterochromia:** *Stan, w którym jedna osoba ma każde oko w innym kolorze lub jedno oko z fragmentami o różnej barwie.*
- **Rzadkość zielonego:** *Tylko około 2% światowej populacji ma zielone oczy.*

Conclusión

El color de los ojos no solo es una característica estética, sino un reflejo de la historia genética y evolución de nuestras especies.

A través de generaciones, los genes van mezclándose y a veces sorprenden con combinaciones inesperadas. La próxima vez que mires a los ojos de alguien, recuerda: estás viendo una historia escrita en ADN.

Zakończenie

Kolor oczu to nie tylko cecha estetyczna – to odbicie historii genetycznej i ewolucyjnej naszego gatunku.

Z pokolenia na pokolenie geny mieszają się, czasem zaskakując niezwykłymi kombinacjami. Następnym razem, patrząc komuś w oczy, pamiętaj – patrzysz na historię zapisaną w DNA.

Publicidad
REKLAMA
vistularte@gmail.com

Twój pomysł. Nasze wykonanie.

Projektujemy i wykonujemy produkty dla firm – od pomysłu po gotowy produkt.

Tworzymy tabliczki, logotypy, oznaczenia i dekoracje do wnętrz.

Laserowe detale, które pracują na Twoją firmę

Realizujemy zamówienia z drewna, akrylu, laminatu i innych materiałów.

Doradzamy, projektujemy, wycinamy wszystko po to, by Twój biznes wyróżniał się w detalach.

Kontakty

+48 730 629 751
perun.laser.cut@gmail.com
Warszawa, Poland

Instagram @mk.laser.art
Facebook @mk.laser.artpl
Tik Tok @mk.laser.art

MAKE UP
EVENTS & PARTIES

MAKIJAZ

NA IMPRESZY FIRMOWE

dobrogowskamakeup

WARSAW · POLAND

dobrogowska.studio@gmail.com

+48 510 787 964

Publicidad
REKLAMA
vistularte@gmail.com

Publicidad
REKLAMA
vistularte@gmail.com

EL ESCARABAJO PELOTERO

EL MÁS FUERTE DE LOS INSECTOS

*ŻUK GNOJOWY
NAJSILNIEJSZY Z OWADÓW*

El Leviatán del Microcosmos.

Pequeño, pero imparable

En el vasto universo de los insectos, hay un diminuto campeón que ostenta el título de la criatura más fuerte del planeta, al menos en proporción a su tamaño. Se trata del escarabajo pelotero (*Onthophagus taurus*), un héroe poco reconocido que vive entre estiércol y tierra, pero que podría humillar a cualquier atleta olímpico... si compitieran en igualdad de proporciones.

Este escarabajo, que apenas mide unos pocos milímetros, puede levantar objetos que pesan hasta 1,141 veces su propio peso corporal. Para que te hagas una idea: eso sería como si tú, lector curioso, pudieras cargar sobre tus hombros seis autobuses escolares al mismo tiempo.

Lewiatan mikrokosmosu

Mały, ale niepowstrzymany

*W rozległym wszechświecie owadów jest jeden mały mistrz, który posiada tytuł najsilniejszego stworzenia na planecie, przynajmniej proporcjonalnie do swoich rozmiarów. Jest to żuk gnojowy (*Onthophagus taurus*), mało znany bohater, który żyje w gnoju i glebie, ale mógłby upokorzyć każdego sportowca olimpijskiego... gdyby rywalizowali w równych proporcjach.*

Mierzący zaledwie kilka milimetrów chrząszcz może podnosić przedmioty ważące do 1,141 razy więcej niż jego masa ciała. Aby dać ci wyobrażenie: to tak, jakbyś ty, ciekawski czytelniku, był w stanie unieść sześć autobusów szkolnych na swoich barkach w tym samym czasie.

Un gimnasio en la mierda (literalmente)

La vida del escarabajo pelotero gira en torno al estiércol. Pero lejos de ser repulsivo, este material representa un recurso valioso: alimento, territorio y cuna para sus futuras crías. Los machos, en especial, utilizan su descomunal fuerza para excavar túneles debajo de montículos de estiércol y para formar las famosas “bolas” que luego arrastran o entierran como reservas para sus parejas e hijos.

Siłownia w gównie (dosłownie)

Życie żuka gnojowego kręci się wokół łajna. Materiał ten nie jest jednak odrażający, ale stanowi cenny zasób: pożywienie, terytorium i kołyskę dla przyszłego potomstwa. W szczególności samce wykorzystują swoją kolosalną siłę do kopania tuneli pod hałdami gnoju i tworzenia słynnych „kulek”, które następnie przeciągają lub zakopują jako rezerwy dla swoich partnerów i potomstwa.

Sin embargo, no todo es trabajo. También hay pelea. En el mundo subterráneo, los machos luchan con sus cuernos para defender sus túneles de otros pretendientes. Estas batallas, aunque parezcan salidas de una película medieval, son tan intensas como las de cualquier documental de la sabana africana. Y es aquí donde la fuerza se vuelve esencial.

To jednak nie wszystko. Jest też walka. W podziemiach samce walczą rogami, aby bronić swoich tuneli przed innymi zalotnikami. Te bitwy, choć wyglądają jak coś ze średniowiecznego filmu, są tak intensywne, jak każdy dokument z afrykańskiej sawanny. I to właśnie tutaj siła wysuwa się na pierwszy plan.

Ingeniería biológica de élite

La impresionante fuerza del *Onthophagus taurus* no es magia, sino evolución. Su exoesqueleto funciona como una armadura perfectamente diseñada, y sus músculos, aunque diminutos, están optimizados para la tracción extrema. Los científicos aún estudian cómo logra distribuir esa fuerza sin romperse, y sus hallazgos incluso podrían aplicarse en la robótica y la biomecánica humana.

Este escarabajo también ha demostrado una adaptabilidad extraordinaria: puede cambiar la forma de sus cuernos dependiendo de la competencia en su entorno. Si hay muchos machos, desarrolla cuernos más largos y poderosos. Si no hay rivales, reduce su armamento y ahorra energía. Una estrategia brillante y eficaz.

Elitarna inżynieria biologiczna

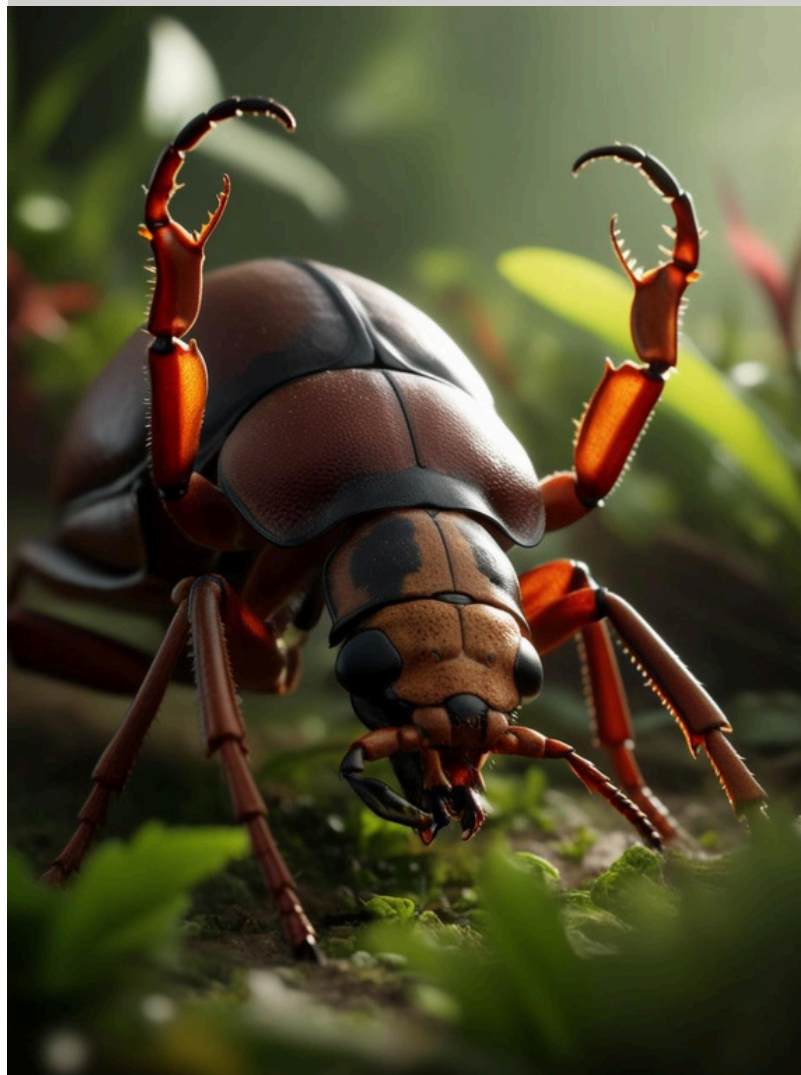
*Imponująca siła *Onthophagus taurus* to nie magia, ale ewolucja. Jego egzoszkielet działa jak doskonale zaprojektowany pancerz, a jego mięśnie, choć niewielkie, są zoptymalizowane pod kątem ekstremalnej przyczepności. Naukowcy wciąż badają, w jaki sposób udaje mu się rozłożyć tę siłę bez zerwania, a ich odkrycia mogą nawet znaleźć zastosowanie w robotyce i biomechanice człowieka.*

Chrzążcz ten wykazał również niezwykłą zdolność adaptacji: może zmieniać kształt swoich rogów w zależności od konkurencji w swoim środowisku. Jeśli jest wielu samców, rozwija dłuższe i mocniejsze rogi. Jeśli nie ma rywali, zmniejsza swoje uzbrojenie i oszczędza energię. Genialna i skuteczna strategia.

Lecciones del mundo diminuto

El escarabajo pelotero no solo nos demuestra que la fuerza no depende del tamaño, sino que la verdadera grandeza puede esconderse en los rincones más inesperados de la naturaleza. Mientras nosotros caminamos por senderos, estos pequeños titanes empujan montañas (de estiércol, pero montañas al fin).

Así que, la próxima vez que veas a un insecto moviendo tierra o arrastrando algo más grande que él, no lo subestimes. Tal vez estés presenciando a uno de los atletas más formidables del planeta en plena acción.

Lekcje z małego świata

Żuk gnojowy nie tylko pokazuje nam, że siła nie zależy od wielkości, ale że prawdziwa wielkość może być ukryta w najbardziej nieoczekiwanych zakątkach natury. Podczas gdy my chodzimy po szlakach, ci mali tytani pchają góry (łajna, ale jednak góry).

Więc następnym razem, gdy zobaczysz owada przesuwającego ziemię lub ciągnącego coś większego od siebie, nie lekceważ go. Być może jesteś świadkiem jednego z najpotężniejszych sportowców na naszej planecie w akcji.

EL ORIGEN DE LAS PASTILLAS ANTICONCEPTIVAS

*POCHODZENIE TABLETEK
ANTYKONCEPCYJNYCH*

A mediados del siglo XX, una pequeña pastilla provocó una revolución silenciosa que cambiaría para siempre las dinámicas sociales, sexuales y de género: **la píldora anticonceptiva**.

Aunque hoy en día es un método común de planificación familiar, su historia está marcada por ciencia, controversia, luchas feministas y decisiones políticas.

*W połowie XX wieku niewielka pigułka wywołała cichą rewolucję, która na zawsze zmieniła dynamikę społeczną, seksualną i płciową: **pigułka antykoncepcyjna**.*

Chociaż dziś jest to powszechna metoda planowania rodziny, jej historia jest naznaczona nauką, kontrowersjami, walkami feministycznymi i decyzjami politycznymi.

ANCIENT GREEK AND ROMAN APOTHECARY
HERBAL REMEDIES FOR CONTRACEPTIVES

Antes de la pastilla: anticoncepción en la antigüedad

Desde tiempos antiguos, las personas buscaron formas de controlar la fertilidad. En el Egipto faraónico, se utilizaban mezclas de miel y excremento de cocodrilo como supuestos espermicidas. En Grecia y Roma, se recomendaban hierbas como el silfio, ahora extinto, por sus propiedades anticonceptivas. Sin embargo, estos métodos eran rudimentarios y poco confiables.

Durante siglos, la sexualidad femenina fue reprimida y el control de la natalidad, en muchos contextos, considerado un tabú. No fue sino hasta el siglo XX que el conocimiento científico comenzó a ofrecer alternativas más seguras y eficaces.

Przed pigułką: antykoncepcja w starożytności

Od czasów starożytnych ludzie szukali sposobów na kontrolowanie płodności. W farańskim Egipcie mieszaniny miodu i krokodylego łajna były używane jako tak zwane środki plemnikobójcze. W Grecji i Rzymie zioła takie jak sylphium, obecnie wymarłe, były zalecane ze względu na ich właściwości antykoncepcyjne. Metody te były jednak prymitywne i zawodne.

Przez wieki kobieca seksualność była represjonowana, a kontrola urodzeń była w wielu kontekstach uważana za tabu. Dopiero w XX wieku wiedza naukowa zaczęła oferować bezpieczniejsze i skuteczniejsze alternatywy.

Margaret Sanger: marzenie o kontroli urodzeń

La enfermera y activista estadounidense Margaret Sanger fue una de las figuras clave en esta historia. En los años 20 y 30, luchó incansablemente por el derecho de las mujeres a acceder a información sobre métodos anticonceptivos, algo que entonces era ilegal en muchos estados de EE. UU. Sanger creía que sin control sobre su fertilidad, las mujeres no podían ser verdaderamente libres.

En 1950, ya con una trayectoria consolidada, Sanger se alió con la millonaria Katharine McCormick, quien financió el desarrollo de una "píldora mágica" que pudiera suprimir la ovulación. Para lograrlo, recurrieron al biólogo Gregory Pincus, especializado en endocrinología reproductiva.

Wady i zagrożenia, które należy wziąć pod uwagę

Amerykańska pielęgniarka i aktywistka Margaret Sanger była jedną z kluczowych postaci w tej historii. W latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku nieustraszenie walczyła o prawo kobiet do dostępu do informacji na temat antykoncepcji, co było wówczas nielegalne w wielu stanach USA.

W 1950 roku, mając już ugruntowane osiągnięcia, Sanger połączyła siły z milionerką Katharine McCormick, która sfinansowała opracowanie „magicznej pigułki”, która mogłaby powstrzymać owulację. Aby to osiągnąć, zwrócili się do biologa Gregory'ego Pincusa, który specjalizował się w endokrynologii reprodukcyjnej.

En los años 20 y 30, luchó incansablemente por el derecho de las mujeres a acceder a información sobre métodos anticonceptivos

W latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku nieustraszenie walczyła o prawo kobiet do dostępu do informacji na temat antykoncepcji

Descubrieron que altas dosis de progesterona podían suprimir la ovulación.

Odkryli, że wysokie dawki progesteronu mogą hamować owulację.

La ciencia tras la píldora

Pincus, junto con el ginecólogo John Rock, comenzaron a experimentar con hormonas que imitaban el ciclo menstrual femenino.

Descubrieron que altas dosis de progesterona podían suprimir la ovulación.

Así nació el compuesto que eventualmente sería comercializado como Enovid, la primera píldora anticonceptiva, aprobada por la FDA en 1960.

El primer ensayo clínico a gran escala se llevó a cabo en Puerto Rico, en condiciones hoy consideradas éticamente cuestionables.

Muchas mujeres participantes no fueron informadas adecuadamente sobre los riesgos, lo que generó duras críticas en años posteriores.

Nauka stojąca za pigułką

Pincus wraz z ginekologiem Johnem Rockiem zaczęli eksperymentować z hormonami, które naśladowały kobiecy cykl menstruacyjny.

Odkryli, że wysokie dawki progesteronu mogą hamować owulację.

W ten sposób narodził się związek, który ostatecznie został wprowadzony na rynek jako Enovid, pierwsza pigułka antykoncepcyjna, zatwierdzona przez FDA w 1960 roku.

Pierwsze zakrojone na szeroką skalę badanie kliniczne przeprowadzono w Puerto Rico, w warunkach uznawanych obecnie za wątpliwe etycznie.

Wiele uczestniczek nie zostało odpowiednio poinformowanych o ryzyku, co doprowadziło do ostrej krytyki w późniejszych latach.

Una revolución cultural y sexual

La aprobación de la píldora cambió el panorama social. Por primera vez en la historia, las mujeres podían separar su vida sexual de la maternidad con un alto grado de control. Esto impactó directamente en la educación, el trabajo y la autonomía femenina.

La pastilla se convirtió en símbolo del movimiento feminista de los años 60 y 70.

Sin embargo, no estuvo exenta de controversia. La Iglesia Católica se opuso firmemente, y sectores conservadores acusaban a la píldora de **“destruir la familia tradicional”**. Al mismo tiempo, se debatía su seguridad, ya que las primeras versiones contenían dosis hormonales muy altas y efectos secundarios severos.

Rewolucja kulturowa i seksualna

Przyjęcie pigułki zmieniło krajobraz społeczny. Po raz pierwszy w historii kobiety mogły oddzielić swoje życie seksualne od rodzenia dzieci z wysokim stopniem kontroli. Miało to bezpośredni wpływ na edukację, pracę i autonomię kobiet.

Pigułka stała się symbolem ruchu feministycznego lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych.

Nie obyło się jednak bez kontrowersji. Kościół katolicki był zdecydowanie przeciwny, a konserwatywne sektory oskarżały pigułkę o „niszczenie tradycyjnej rodziny”. Jednocześnie debatowano nad jej bezpieczeństwem, ponieważ wczesne wersje zawierały bardzo wysokie dawki hormonów i poważne skutki uboczne.

La Iglesia Católica se opuso firmemente, y sectores conservadores acusaban a la píldora de “destruir la familia tradicional”.

Kościół katolicki był zdecydowanie przeciwny, a konserwatywne sektory oskarżyły pigułkę o „niszczenie tradycyjnej rodziny”.

Hoy y mañana: anticoncepción en evolución

Actualmente existen múltiples versiones de la pastilla, con menores efectos secundarios y combinaciones hormonales más sofisticadas. Además, la investigación sigue avanzando hacia anticonceptivos masculinos y opciones no hormonales.

Dziś i jutro: antykoncepcja w ewolucji

Obecnie dostępnych jest wiele wersji pigułek, z mniejszą liczbą skutków ubocznych i bardziej zaawansowanymi kombinacjami hormonalnymi. Ponadto badania nadal zmierzają w kierunku męskich środków antykoncepcyjnych i opcji niehormonalnych.

El camino de la píldora anticonceptiva es una historia de ciencia, lucha social y liberación femenina. No es solo un fármaco: es una herramienta de transformación histórica que sigue evolucionando junto con la sociedad.

Ścieżka pigułki antykoncepcyjnej to historia nauki, walki społecznej i wyzwolenia kobiet. To nie tylko lek: to narzędzie historycznej transformacji, które wciąż ewoluuje wraz ze społeczeństwem.

EL
NACIMIENTO
DE LA **REPÚBLICA**

2

NARODZINY RZECZPOSPOLITEJ

Nombre:

La República de las Dos Naciones

Fecha de nacimiento:

1 de julio de 1569

Lugar de nacimiento:

Lublin

«Ya el Reino de Polonia y el Gran Ducado de Lituania son un cuerpo inseparable e indivisible, así como una República indivisible pero una y homogénea, que se ha unido y fusionado de dos estados y naciones en un solo pueblo».

Con estas palabras proclamó Segismundo Augusto, Rey de Polonia y Gran Duque de Lituania, el nacimiento de la Rzeczpospolita, si el portal X ya existía en el siglo XVI.

Nazwa:

**Rzeczpospolita Obojga
Narodów**

Data narodzin:

1 lipca 1569

Miejsce narodzin:

Lublin

Już Królestwo polskie i Wielkie Księstwo litewskie jest jedno nierozdzielne i nierozne ciało, a także nierozna, ale jedna a spolna Rzeczpospolita, która się ze dwu państw i narodów w jeden lud zniosła i spoiła.

Tymi słowami narodziny Rzeczpospolitej obwieściły Zygmunt August, Król Polski i Wielki Książę Litewski, gdyby portal X istniał już w szesnastym wieku.

Dolores de parto

Durante trabajos parlamentarios en Lublin, el rey convenció a la nobleza lituana para que firmara el acta de unión con la nobleza polaca. Los historiadores lituanos utilizan más bien la expresión «forzada». En realidad, la nobleza del Gran Ducado fue chantajeada. El 1 de marzo, el parlamento incorporó a la Corona polaca la parte meridional del Ducado, que más tarde se conocería como Ucrania. La nobleza lituana se enfrentó al espectro de la incorporación de todo el país. Sólo entonces aceptaron la unión. El único renegado siguió siendo Mikalojus Radvila Rudasis, que no acudió a Lublin y no firmó el Acta de Unión.

Bóle porodowe

W czasie sejmu, który obradował w Lublinie, król przekonał szlachtę litewską do podpisania aktu unii ze szlachtą polską. Litewscy historycy używają raczej sformułowania „zmusił”. Prawdę mówiąc, szlachta Wielkiego Księstwa została zaszantażowana. 1 marca sejm włączył do Korony Polskiej południową część Księstwa, która później zyskała miano Ukrainy. Przed szlachtą litewską stanęło widmo inkorporacji całego kraju. Dopiero wtedy zgodziła się na unię. Jedynym renegatem pozostał Mikołaj „Rudy” Radziwiłł, który nie przybył do Lublina i nie podpisał unijnego aktu.

Un poco juntos, un poco separados

Mediante un acto de unión, el Reino de Polonia y el Gran Ducado de Lituania se convirtieron en un solo Estado. A partir de entonces, no sólo les unía la persona del gobernante. Compartían el mismo parlamento, la misma moneda y la misma política exterior. El ejército, las oficinas y las lenguas oficiales (polaco en el Reino, ruteno en el Gran Ducado) permanecieron separados. Tras la muerte de Segismundo Augusto, el rey debía ser elegido por la nobleza en su conjunto (elección libre o libre elección).

Trochę razem, trochę osobno

Na mocy aktu unii Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie stały się jednym państwem. Odtąd łączyła je nie tylko osoba władcy. Wspólne były sejm, moneta i polityka zagraniczna. Odrębne pozostały wojsko, urzędy i języki urzędowe (polski w Królestwie, ruski w Wielkim Księstwie). Po śmierci Zygmunta Augusta król miał być wybierany przez ogół szlachty (wolne wybory, czyli wolna elekcja).

La República de las Muchas Naciones

La Mancomunidad Polaco-Lituana fue uno de los mayores Estados de Europa en el momento de su fundación. Los territorios que ocupaba hoy se encuentran dentro de las fronteras de siete países diferentes.

Compruebe en el mapa en qué países se encuentran hoy las ciudades de la antigua República, como:

- 1) Parnava
- 2) Vitebsk
- 3) Dneburgo
- 4) Trakai
5. Poltava
6. Puck
7. Smolensk

Rzeczpospolita Wielu Narodów

Rzeczpospolita Obojga Narodów była w momencie powstania jednym z największych państw Europy. Tereny, które zajmowała, leżą dziś w granicach siedmiu różnych krajów.

Sprawdź na mapie, w jakich krajach leżą dziś miasta dawnej Rzeczpospolitej takie jak:

- 1.Parnawa
- 2.Witebsk
- 3.Dyneburg
- 4.Troki
- 5.Połtawa
- 6.Puck
7. Smoleńsk

RESPUESTA: Parnava - Estonia, Vitebsk - Bielorrusia, Dneburg - Letonia, Trakai - Lituania, Poltava - Ucrania, Puck - Polonia, Smolensk - Rusia.

Melting pot

La República polaco-lituana era un país de muchos pueblos y muchas religiones, y sus habitantes hablaban diversas lenguas y dialectos. En inglés, una situación así se denomina melting pot, un crisol multicultural. Imaginemos que estamos cocinando un plato único y nuestros ingredientes son los pueblos de la La República.

En primer lugar, echamos en el crisol a los pueblos que habitaron Europa Central y Oriental durante la Edad Media: polacos, rutenos y lituanos (también podemos añadir letones y estonios).

ODPOWIEDŹ: Parnawa – Estonia, Witebsk – Białoruś, Dyneburg – Łotwa, Troki – Litwa, Połtawa – Ukraina, Puck – Polska, Smoleńsk – Rosja.

Melting pot

Rzeczpospolita była państwem wielu ludów i wielu religii, a jej mieszkańcy posługiwali się różnymi językami i dialektami. W języku angielskim taką sytuację nazywa się melting pot – wielokulturowy tygiel. Wyobraźmy sobie, że gotujemy danie jednogarnkowe, a nasze składniki to ludy Rzeczpospolitej.

Najpierw do tygielka wrzucamy ludy zamieszkujące Europę Środkowo-Wschodnią w mrokach średniowiecza: Polaków, Rusinów, Litwinów (można też dorzucić Łotyszy i Estończyków).

Luego añadimos los pueblos que se asentaron en Polonia, Lituania y los principados rutenos en la Edad Media madura: alemanes, judíos, armenios, tártaros y karaim.

Luego, añadimos los inmigrantes que encontraron refugio en el país sármata de la persecución religiosa: checos, holandeses, escoceses, ingleses, rusos-estrarianos.

Por último, hay una pizca de italianos, españoles y franceses que sirvieron en las cortes de reyes y magnates, y gitanos itinerantes.

¡Et voilà! Nuestro plato único está listo.

Później dodajemy ludy, które osiedliły się w Polsce, Litwie i księstwach ruskich w dojrzałym średniowieczu: Niemców, Żydów, Ormian, Tatarów i Karaimów.

Następnie, dosypujemy imigrantów, którzy w sarmackiej Rzeczypospolitej znaleźli schronienie przed prześladowaniami religijnymi: Czechów, Holendrów, Szkotów, Anglików, Rosjan-starowierców.

Na koniec jeszcze szczypta Włochów, Hiszpanów i Francuzów, którzy służyli na dworach królów i magnatów, oraz wędrownych Romów.

Et voilà! Nasze danie jednogarnkowe gotowe!

Escrito por: **ANNA KRAUS**

THE ❁ SARMATIAN REPUBLIC

VISTULARTE

Siguenos en nuestras redes sociales.
Obserwuj nas w mediach społecznościowych.

www.vistularte.pl

vistularte@gmail.com

